

Бърнард Меламъд

В пенсия

Напоследък беше започнал да изучава старогръцката си граматика отпреди петдесет години. Четеше Булфинч и искаше да препрочете „Одисеята“ на гръцки. Животът му се беше променил. Спеше по-малко в последно време, а сутрин ставаше и се взираше в небето над Гремърси парк. Наблюдаваше облаците, докато започнеха да приемат очертания, върху които можеше да размишлява. Обичаше странните, обитавани от призраци кораби, обичаше да гледа митичните птици и животни. Беше забелязал, че когато съзерцава тези очертания сред облаците и успее да съсредоточи мислите си за известно време върху тях, сутрешната му депресия сякаш става по-лека. Д-р Морис беше на шейсет и шест години, лекар, пенсиониран от две години. Закри частната си практика в Куийнз и се премести в Манхатън. Оттегли се след сърдечен удар, не твърде тежък, но все пак достатъчно тежък. Беше първият му инфаркт и той се надяваше да е последният, макар че си пожелаваше, когато му дойде времето, бърз край. Жена му беше умряла, а дъщеря му живееше в Шотландия. Пишеше ѝ два пъти месечно и получаваше два пъти месечно вести от нея. И въпреки че имаше няколко приятели, които посещаваше, следеше медицинските списания и обичаше музеите и театъра, общо взето трябваше да се бори със самотата. И беше загрижен за бъдещето, бъдеше, обладано от старост.

Обикновено след лека закуска той се обличаше топло и излизаше на разходка из Скуеър. Това беше лесната част от разходката. Излизаше дори когато беше много студено или неприятно дъждовно, или беше навалял няколко инча сняг и трябваше да се придвижва много внимателно. След Скуеър той пресичаше улицата и се спускаше по Ървинг Плейс, висок силует с шапка и бастун, за да си вземе „Таймз“. Ако времето не беше твърде лошо, продължаваше по улица Четиринаисета, заобикаляше към Парк Авеню Южна, нагоре по Парк и после по Двайсета Източна обратно към високия блок от бял камък, в който живееше. Напоследък рядко поемаше в друга посока, макар че когато тръгваше на дългата разходка, спираше поне веднъж по пътя, понякога пред някой магазин между две пресечки, друг път на някой уличен ъгъл, и се питаше къде другаде би могъл да отиде. Това беше трудната част от разходката. Трудното беше в това, че беше абсолютно все едно в коя посока ще тръгне. Сега съжаляваше, че се пенсионира. Съзнаваше по-ясно възрастта си, откакто излезе в пенсия, въпреки че шейсет и шест не е осемдесет. И все пак беше стар. Преживяваше мигове на болезнено страдание.

Една сутрин след правоъгълната си дълга разходка под дъжда, той намери писмо на гумената изтривалка под редицата пощенски кутии във

входа на блока. Беше тесен, дълбок вход с колони от имитация на зелен мрамор и няколко обемисти стола, на които рядко някой седеше. Д-р Морис беше видял млада жена с дълга коса, с бял шлифер и кафеникава чанта през рамо, с прозрачен найлонов чадър да се спуска бързо по стълбите към входа и да излиза точно когато той влизаше. Всъщност той ѝ отвори вратата и усети полъха на дръзкия ѝ парфюм. Не си спомни да я е виждал преди и изпита моментно объркване при мисълта коя ли е. По-късно си представи как тя изважда писмото от пощенската си кутия, чете го припряно, а после го слага в кафеникавата си платнена чанта, преметната през рамото ѝ, където обаче беше пхнала само плика, а не и писмото.

То бе паднало на земята. Представи си всичко това, докато се навеждаше да го вземе. Представляваше сгънат лист плътна бяла хартия, изписан с черно мастило от мъжка ръка. Лекарят го разгъна и се взря в него, без да може да разчете нито обръщението, нито съдържанието. Налагаше се да си сложи очилата и той си помисли, че Флеърти, портиерът и обслужващият асансьора, може да го види, ако асансьорът внезапно слезе. Естествено Флеърти можеше да помисли, че докторът чете собствената си поща, само че като се има предвид каква беше тя, той никога не я четеше в коридора. Не искаше човекът да си помисли, че чете чуждо писмо. Мина му през ума да му даде писмото и да му опише младата жена, която го беше изпуснала. Вероятно той би могъл да ѝ го предаде? Но поради някаква причина, неясна в момента и за самия него, докторът пхна писмото в джоба си, за да го занесе горе и да го прочете. Ръката му се разтрепери, а сърцето му се разтуптя със скорост, която го разтревожи.

След като лекарят извади собствената си поща от кутията – нищо повече от няколко медицински брошурки, които държеше в ръката си – Флеърти го качи на петнайсетия етаж. Флеърти сменяше нощния портиер в осем сутринта, а него го сменяха в четири следобед. Беше слаб човек на шейсет години с рядка бяла коса на полуплешивата си глава, който бе загубил част от челюстта си под лявото ухо след две операции на костта. Изчезваше за няколко месеца, после се връщаше, долната част от лявата страна на лицето му хлътваше все повече и въпреки това то не бе неприятно за гледане лице. Макар портиерът да не говореше никога за болестта си, лекарят знаеше, че не е приключил с рака на челюстта, и естествено не му го казваше, но усещаше, когато човекът прикриваше болката си.

Тази сутрин, макар и зает с мислите си, той попита:

– Как е г-н Флеърти?

– Не е чак толкова зле.

– Денят не е лош – каза го, като мислеше не за дъжда, а за писмото в джоба си.

– Чудесен е, екстра – остроумно забеляза Флеърти. Общо взето той се движеше и разговаряше оживено и винаги внимаваше асансьорът да е изравнен с етаж, преди да пусне пътниците да слязат. Понякога на лекаря му се искаше да му каже нещо повече от обикновеното, но не и тази сутрин.

Застана до големия двоен прозорец на хола си, който гледаше към Скуеър, в мрачната февруарска светлина на дъждовния ден и зачете приятно развълнуван писмото, което бе намерил. Бе точно такава, каквото и очакваше. Писмо, написано от баща на дъщеря, с обръщение: „Скъпа Ивлин.“ Онова, което изразяваше след едно нерешително начало, бе недоволството на бащата от начина на живот на дъщерята. Завършваше с поучителни съвети: „Достатъчно си обикаляла чуждите кревати. Не разбирам какво получаваш от това свое поведение. Струва ми се, че вече опита всичко, което може да се опита, Твърдиш, че си сериозен човек, а оставяш мъжете да те използват, кой както си иска. Реална отплата няма, а ако има, тя е временна, докато за тях отплатата е, че са си намерили жена, готова винаги да легне с тях. Знам какво им е отношението и какво говорят на другия ден в обществената тоалетна. Искам да те накарам веднъж завинаги да се отнасяш по-сериозно към живота си. Достатъчно си експериментирала. Най-настойтелно и от все сърце те съветвам да си потърсиш незабавно улегнал мъж с висок морал, който би пожелал да се ожени за тебе и би се отнасял към тебе като към жена, каквато, надявам се, искаш да бъдеш. Не желая да мисля повече за тебе като за скитаща се полупроститутка. Моля те, вслушай се в съвета ми – двайсет и девет години не са шестнайсет.“ Писмото бе подписано: „Баща ти“, а след подписа бе добавено с дребен, четлив почерк: „Сексуалният ти живот ме ужасява. Мама.“

Лекарят прибра писмото в едно чекмедже. Вълнението го бе напуснало и сега се срамуваше, че го е прочел. Съчувстваше на бащата, но същевременно съчувстваше и на дъщерята, на нея сякаш по-малко. След известно време се опита да учи гръцка граматика, но не успя да се съсредоточи. Писмото остана в съзнанието му, подобно на улична обява и докато четеше „Таймз“, той мисли за него през целия ден, като че бе събудило някакво очакване, което не можеше да определи. В главата му се появяваха цели изречения. Виждаше в мислите си младата жена, както

си я беше представил след като прочете написаното от бащата, и като жената – беше ли тя Ивлин? – която видя да излиза от къщата. Не можеше да бъде сигурен, че писмото е нейно. Вероятно не беше, и въпреки това го възприемаше като нещо, което ѝ принадлежи, на нея, на жената, на която бе отворил вратата и чийто парфюм все още не бе напуснал сестивата му.

Тази вечер мисълта за нея му попречи да заспи. „Прекалено съм стар за такива глупости.“ Стана, за да почете и успя да се съсредоточи, но когато сложи отново глава на възглавницата, един дълъг товарен влак от мисли, предизвикани от нея, премина с тътен край него, теглен от дълъг черен локомотив. Представяше си Ивлин, скитащата се полупроститутка, в леглото с различни любовници, извършващи различни любовни действия. Един път лежеше сама, възбуждащо гола с кафеникавата платнена чанта плътно до голото тяло. Мислеше за нея и като за обикновено момиче с много по-малко любовници, отколкото бащата ѝ приписваше. Това бе вероятно по-близо до истината. Питаше се дали не би могъл да ѝ бъде полезен по някакъв начин. Изпита страх, който не можа да си обясни, но го прогони като си обеща да изгори писмото на сутринта. Товарният влак с многобройните си вагони продължи да трещи в мъгливата далечина. Когато докторът се събуди в десет часа, беше слънчева зимна утрин и от сутрешната му депресия нямаше и помен.

Но той не изгори писмото. Препрочете го няколко пъти през деня, като всеки път го връщаше обратно в чекмеджето на писалището си и го заключваше. После отключваше чекмеджето, за да го прочете отново. С изтичането на деня усети някакъв настойчив глад у себе си. Обсебиха го спомени, изпитваше копнеж, силни желания, каквито не бе усещал от години. Загрижи се за тази промяна у себе си, тази тревога. Опита се да изтрие писмото от съзнанието си, но не успя. Въпреки това не го изгаряше, сякаш, ако го стореше, щеше да затвори вратата на определени възможности в живота си, на други пътища, каквото и да означаваше това. Беше удивен – дори го смяташе за оскърбление, че му се случва на тази възраст. Бе го наблюдавал у други, бивши пациенти, но не бе очаквал да се случи с него.

Гладът, който усещаше, глад за удоволствия, нарушаване на навика, възобновяване на чувството и същевременно страх от него, продължи да се разраства в него като възродено мъртво дърво, разпростиращо клоните си. Струваше му се, че е гладен за някакво екзотично преживяване, което, ако му се случеше, щеше да го направи ненаситен. Не искаше това да става. Спомняше си митологични образи: Сизиф, Мидас,

които поради една или друга причина са бивали навеки прокълнати. Спомни си за Титонос, който загубил младостта си и се превърнал в безсмъртен скакалец. Чувстваше, че е обхванат от смазващо чувство, от страшен и тъмен вятър.

Когато в четири часа следобед Флеърти напусна и Силвио със ситно къдравата черна коса застъпи на смяна, д-р Морис слезе долу и седна в коридора, като се преструваше, че чете вестник. Щом асансьорът потегли нагоре, приближи се до пощенските кутии и започна да търси по табелките някоя Ивлин, която и да беше тя. Не намери Ивлини, но имаше една И. Гордън и една И. Къмингз. Подозираше, че едната от тях може да е тя. Знаеше, че неомъжените жени често предпочитат да не изписват първите си имена, за да държат разните там вманиачени типове на разстояние и да се крият от евентуални досадници. Съвсем между другото попита Силвио дали г-ца Гордън или г-ца Къмингз се казва Ивлин, но Силвио каза, че не знае и че сигурно г-н Флеърти ще знае, защото той разпределя пощата.

– Хората в къщата са много – вдигна рамене Силвио.

Лекарят подхвърли, че се интересува просто ей така, неубедителна забележка, но повече от това не можа да измисли. Излезе на безцелна малка разходка и когато се върна, не каза нищо повече на Силвио, Изкачиха се мълчаливо горе с асансьора, докторът стоеше изпънат, почти вдървен. Тази нощ спа лошо. Когато за миг заспа дълбоко, сънищата му бяха еротични. Събуди се, изпитвайки желание и отвращение и остана да лежи и да оплаква сам себе си. Чувстваше се безсилен да се промени.

Стана преди пет и се озова безпричинно във входа преди седем. Чувстваше, че трябва да открие, да установи коя е тя. Във входното антре Ричард, нощният портиер, който го беше свалил с асансьора, се върна при порнографската книжка, която четеше; пощата, както д-р Морис знаеше, не бе пристигнала. Знаеше, че няма да дойде преди осем часа, но нямаше търпение да чака в апартамента си. Затова излезе от сградата, купи „Таймз“ на Ървинг Плейс, продължи разходката си и тъй като бе приятна утрин, не много студена, седна на една пейка в Юпиън Скуеър Парк. Взираше се във вестника, но не можеше да чете. Наблюдаваше някакви врабчета, които кълвяха мъртвата трева. Беше възрастен човек наистина, но бе живял достатъчно дълго, за да знае, че възрастта често няма особено голямо значение за отношенията между мъжа и жената. Той бе все още силен, а плътта си е плът. Докторът беше обратно във входа в осем и половина, значи проявил е самообладание. Флеърти беше получил торбата с пощата и разпределяше по азбучен ред препоръчаните

писма върху една дълга маса, след което ги пускаше по кутиите. Днес не изглеждаше добре, Движеше се бавно. Деформираното му лице беше сиво, устата – отпусната, чуваше се как диша, очите му таяха болка.

– За вас няма още нищо – каза той на лекаря, без да го погледне.

– Днес ще изчакам – отвърна д-р Морис. – Време е да получа вести от дъщеря ми.

– Все още няма нищо, но може би от тази купчина ще ви излезе късметът – и той я развърза.

Докато разпределяше по азбучен ред последната връзка писма, асансьорът звънна и Флеърти трябваше да се качи горе да вземе пътниците.

Докторът се престори, че е погълнат от своя „Таймз“. Когато вратата на асансьора се затвори, той остана за миг неподвижен, след това отиде до масата и бързо разрови купчината писма с буквата К. И. Къмингз беше Иън Къмингз. Разрови купчината с Г, като същевременно наблюдаваше металната стрелка на слизация асансьор. В купчината Г имаше две писма, адресирани до Ивлин Гордън, Едното беше от майка ѝ. Другото, също написано на ръка, беше от някакъв Лий Бредли. Почти пряко воля лекарят издърпа това писмо и го пхна в джоба на костюма си. Тялото му пареше. Той седеше на стола и обръщаше страницата на вестника, когато вратата на асансьора се отвори.

– Няма нищо за вас – каза Флеърти след малко.

– Благодаря ви – отговори д-р Морис. – Ами да се качвам.

В апартамента с пълно съзнание за свистящото си дишане, лекарят сложи писмото върху кухненската маса, седна и се загледа в него, докато чакаше чайника да заври. Чайникът завря и засвири, но той продължи да седи с неотвореното писмо пред себе си. Седеше и известно време мисълта му бе притъпена. Не след дълго започна да си представя как Лий Бредли описва любовните удоволствия, преживени с Ивлин Гордън. Представяше си действията на любовниците. След това, макар да си каза гласно да не го прави, той отвори плика на парата и опъна писмото на масата, за да може да го прочете. Сърцето му биеше в очакване на онова, което щеше да научи. Но за негова изненада, писмото беше пълна скука, егоистично описание на някаква глупава сделка, чиито машинации този глупак Бредли подготвяше. Само последните изречения бяха учудващо живи. „Бъди си в леглото, когато дойда довечера. Сложи си само белите гащички.“

Лекарят не знаеше от кого се отвращава повече – от този глупак или от себе си. Всъщност от себе си. Пхна листа в плика и го залепи

отново с лепилото, което бе нанесъл грижливо с върха на пръста си. По-късно мушна писмото във вътрешния си джоб и натисна копчето на асансьора, за да извика Силвио. Лекарят напусна сградата и се върна с един брой на вестник „Поуст“, който го погълна привидно, докато се наложи Силвио да качи горе двете току-що влезли във входа жени, тогава лекарят пхна писмото в кутията на Ивлин Гордън и излезе да глътне малко въздух.

Седеше близо до масата във входа, когато малко след шест часа следобед младата жена, която бе пуснал да излезе, се завърна. Почти моментално усети парфюма ѝ. В този миг Силвио го нямаше, беше слязъл в сутерена да изяде един сандвич. Тя пхна малко ключе в пощенската кутия на Ивлин Гордън и застана пред отворената кутия; пушеше, докато четеше писмото на Бредли. Носеше светлосив костюм с панталони и кафяво плетено манто. Черната опашка на косата ѝ бе привързана с кафяв копринен шал. Лицето ѝ, макар и малко едро, беше красиво, напрегнатите ѝ очи – сини, а клепките ѝ леко гримирани. Тялото ѝ, помисли си той, е добре сложено. Тя не го забеляза, но той бе почти влюбен в нея.

Наблюдава я много сутрини. Сега слизаше по-късно, в девет, и прекарваше известно време в четене на медицинските брошури, които изваждаше от пощенската си кутия, седнал на един наподобяващ трон дървен стол близо до високата незапалена лампа в дъното на коридора. Наблюдаваше хората, които тръгваха сутрин на работа или на пазар. Ивлин се появяваше около девет и половина и заставаше, пушейки, пред своята кутия, погълната от сутрешната си поща. Когато дойде пролетта, тя започна да носи ярки поли с пастелни блузи или леки костюми с тесни панталони. Понякога носеше минирокли. Фигурата ѝ бе чудесна. Получаваше много писма и четеше повечето от тях с явно удоволствие, други – с нещо, което приличаше на потиснато вълнение. С трети приключваше набързо, хвърляше им по един поглед и ги натъпкваше в чантата си. Той предполагаше, че са от баща ѝ или от майка ѝ. Смяташе, че повечето писма са от любовниците ѝ, минали и настоящи, и изпитваше нещо като тъга, че в пощенската ѝ кутия няма писмо от него.

Премисли всичко внимателно. Някои жени имат нужда от по-възрастен мъж – това уравновесява живота им. Понякога една разлика от трийсет или дори трийсет и пет години не представлява сериозен недостатък. По-младата жена вдъхновява по-възрастния мъж да остане мъжествен. Въпреки инфаркта, здравето му беше добро, в известен смисъл по-добро отпреди. Жена като Ивлин, вероятно скарана със

самата себе си, може да има само полза от една стабилна връзка с по-възрастен мъж, човек, който може да я уважава и обича и да ѝ помогне да се уважава и обича, който в известен смисъл ще иска по-малко от нея, отколкото някои млади мъже, погълнати от егоизма си, който ще създаде у нея по-трайно чувство за благополучие, пък ако всичко потръгне добре, дори ще я накара да се влюби.

„Аз съм лекар, пенсионер, вдовец – писа той на Ивлин Гордън. – Пиша ви с известно колебание и предпазливост, макар и, несъмнено, с дълбоко уважение, защото съм на възраст, на която бих могъл да ви бъда баща. Често ви наблюдавам в сградата и когато се разминаваме из улиците на квартала, възхищавам ви се. Питам се дали бихте имала нещо против да се запознаем? Бихте ли приела покана за вечеря или да отидем заедно на кино или на театър? Имам чувството, че компанията ми няма да ви разочарова. Ако сте склонна-и така любезна, разбира се – да приемете молбата ми със снизхождение, ще ви бъда безкрайно задължен. В случай, че сте съгласна, оставете бележка в пощенската ми кутия. С уважение, искрено ваш: Саймън Морис.“

Не слезе долу, за да пусне писмото. Реши да го задържи до последния момент у себе си. После някакъв страх го пробуди от моментна дрямка. Сънува, че е написал и запечатал писмото и чак тогава се сеща, че е добавил още едно изречение:

„Сложи си само белите гащички.“ Когато се събуди, понечи да разкъса плика, за да провери дали е прибавил забележката на Бредли. Но като се разсъни напълно, си даде сметка, че не го е сторил. Изкъпа се и се обръсна рано и известно време наблюдава през прозореца формите на облаците. Малко преди девет д-р Морис слезе във входа. Искаше да изчака, докато Флеърти отговори на някое повикване на асансьора и когато се махне, да пусне писмото в кутията ѝ. Но тази сутрин Флеърти изглежда нямаше повиквания. Лекарят беше забравил, че е събота. Не се досети, докато не си купи „Таймз“ и не седна с него във входа, преструвайки се, че чака пощата. В събота торбата с пощата пристигаше покъсно. Най-сетне чу дълго извъняване и Флеърти, който беше коленичил и лъскаше месинговата топка на вратата, се изправи първо на единия, после на другия си крак и се отправи бавно към асансьора. Асиметричното му лице беше сиво. Малко преди десет часа лекарят пхна писмото в пощенската кутия на Ивлин Гордън. Понечи да се оттегли в апартамента си, но после реши, че ще е по-добре да изчака там, където чакаше обикновено, докато тя си взема пощата. Досега никога не го беше забелязвала там.

Торбата с пощата оставиха в десет и десет и преди да го извикат отново, Флеърти разпредели по азбучен ред първата връзка. Лекарят четеше вестника си в тъмното дъно на входа, защото всъщност не го четеше. Очакваше идването на Ивлин. Беше облечен в нов зелен костюм, Синя раирана риза и розова вратовръзка. Носеше и нова шапка. Чакаше с надежда и любов.

Когато вратата на асансьора се отвори, от него излезе Ивлин в черна пола с цепка, красиви сандали и коса, привързана с червен шал. След нея от асансьора излезе мъж с остри черти, с бухнали бакенбарди и грижливо сресана средно дълга коса в прическа от началото на века. Беше с половин глава по-нисък от нея. Флеърти ѝ подаде две писма, които тя пусна в черната си лачена чанта, лекарят си помисли – надяваше се, – че ще мине край пощенските кутии, без да се спира, но тя забеляза белещото се в процепа писмо и спря да го вземе. Разкъса плика, извади единичкия лист изписана на ръка хартия и го прочете с внезапна напрегната съсредоточеност. Лекарят вдигна вестника пред очите си, макар че продължи да наднича над него. Гледаше обзет от страх.

Какво безумие, не предвидих, че тя може да слезе с някой мъж.

Когато приключи с четенето на писмото, тя го подаде на придружителя си – вероятно Бродли, – който го прочете, захили се и като ѝ го даваше, каза нещо неразбрано.

Ивлин Гордън нахъса писмото на малки парченца и като се извърна, ги хвърли по посока на лекаря. Листчетата го застигнаха като довеян от пристъп на вятъра сняг. Помисли, че ще остане завинаги седнал на дървения си трон сред тази снежна вихрушка.

Старият лекар седеше на стола, наоколо подът беше посипан с нахъсаното му писмо.

Флеърти го помете с метличката си и го изхвърли в една метална кофа. Той подаде на лекаря тъничък плик, облепен с чуждестранни марки.

– Ето писмото от дъщеря ви, току-що пристигна.

Лекарят притисна носната си кост. Избърса с пръсти очите си.

– Няма как да избегнеш старостта – забеляза той след малко.

– Така е, господине – каза Флеърти. – Нито смъртта.

– Причакват ни.

Лекарят се опита да каже нещо изключително мило, но не успя.

Флеърти го качи на петнайсетия етаж.

КРАЙ

© Бърнард Меламъд
© 1985 Александра Велева, превод от английски

Bernard Malamud

Източник: <http://bezmonitor.com>
Сканиране, разпознаване и редакция: Виктор

Издание:

Бърнард Меламъд. Говорещият кон
Профиздат, март 1988 г.
Редактор: Кръстан Дянков
Редактор на издателството: Георги Борисов
Техн. редактор: Марияна Иванова
Коректор: Катя Цонева

The Stories of Bernard Malamud. Farrar /Straus/ Giroux, New York, 1983

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1947>]